

ספרי' — אוצר הסידים — לויבאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ראה

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ב

(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושש לבריאה

לעילוי נשמת

ותיק וחסיד אי"א עוסק בצ"צ באמונה

מסור ונתון לעשות צדקה וחסד

בעל מעשים ומרץ ורב פעלים

הרה"ח התמים ר' שניאור זלמן ע"ה

בן הרה"ח התמים ר' יצחק אלחנן הלוי הי"ד

שג"ל

מקושר מאוד לכ"ק אדמו"ר מה"מ מליובאוויטש

ממסדי ומנהלי הארגון "פרי"

לקרב את היהודים עולי רוסיא לאביהם שבשמים

ולחכמים בבריתו של אאע"ה

המדרוך והמשפיע שלהם ורבים השיב מעון

הפיץ תורה ע"י שיעוריו הרבים

ממנהלי ופעילי מבצע תפילין וכו'

חשקע כוחות רבים לטובת שכונת המלך

ולחיווק כבוד רבני לויבאוויטש

זכה להעמיד דורות חסידים ואנשי מעשה

נפטר בשם טוב

כ"א תמוז ה'תשס"ו

ת"נ צ"ב ה'

כתובתינו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תשנ"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".

מעין חז"ל: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תשנ"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ככל האפשר מלומר, שהציווי נאמר רק כדי להוסיף עוד לא ואזהרה לציווי המפורש⁸.

ולכן מסביר רש"י, שהציווי "לא תאכל כל תועבה" מחדש סוג חדש של איסור אכילה, שאיננו ידוע מהפסוקים הקודמים – "כל שתעבתי לך" אסור באכילה, כפי שמדייק רש"י בהמשך דבריו – "ובא ולמד כאן שלא ישחט ויאכל".

ב. מדוע מובאת הדוגמא "צום אוזן בכור"

אך יש להבין את משמעות הדוגמא שמביא רש"י מהענין של "צום אוזן בכור...":

כיון שה"דבר שתעבתי לך" בעניננו, הוא התועבה של "כל מום לא יהיה בו", שאיננו אמור רק לגבי בכור, אלא לגבי כל "זבח שלמים" – מדוע מביא רש"י דוגמא דוקא מ"צום אוזן בכור", ובמיוחד כאשר דוגמא זו איננה נפוצה?⁹ – רש"י היה יכול לומר באופן כללי¹⁰: כגון מטיל מום בקדשים¹¹.

שאלה זו אף קשה יותר: המקור לדברי רש"י הוא בספרי על פסוק זה¹⁰, אך שם מובאות שתי דעות: "רבי אליעזר אומר מניין לצורם אוזן של בכור ואכל ונהנה, שעובר בלא תעשה, תלמוד לומר לא תאכל כל תועבה, אחרים אומרים: בפסולי המוקדשים הכתוב מדבר".

(8) ברמב"ן כאן ש"רצה להוסיף באור במאכלים האסורים" (שטעם איסורם הוא מפני שהם "נתעבים לנפש הטהורה" .. יולידו עובי ואטימות בנפש") – אבל פשוט לשון הכתוב היא, שבא להוסיף אזהרה ולא (ולא רק "באור"). וראה גם רש"י שמיני יא, מד.

(9) ע"ד "דיבר הכתוב בהוזה" (רש"י משפטים כב, ל. פרשתנו טו, יט. ובכ"מ).

(10) ע"ד לשון הרמב"ם הל' פסולי המוקדשין פ"ח ה"ג"ה (וראה סהמ"צ שלו מל"ת קמ. חינוך מצוה תסט).

(11) שמתורים במדינה (ע"י פדיון), כפרש"י לעיל (פרשתנו יב, טז).

א. לא תאכל כל תועבה

על הפסוק¹ "לא תאכל כל תועבה" מפרש רש"י: כל תועבה – כל שתעבתי לך, כגון צום אוזן בכור כדי לשוחטו במדינה, הרי דבר שתעבתי לך, כל מום לא יהיה בו², ובא ולימד כאן שלא ישחט ויאכל על אותו המום. ולאחר מכן מביא רש"י דוגמא נוספת – "בישל בשר בחלב", כדלהלן בסעיף ד'.

כלומר, המשמעות של "לא תאכל כל תועבה" היא, שאם נעשתה בדבר מסוים פעולה אשר התורה אסרה אותה – "תעבתי לך", הרי אז "לא תאכל" – הדבר אסור באכילה³.

רש"י אינו סובר שהפסוק "לא תאכל כל תועבה" מהווה הקדמה כללית לענין מאכלות אסורות⁴, והמילים "כל תועבה" אמורות לגבי מאכלות אסורות, שהם "נתעבים לנפש הטהורה"⁵,

והסיבה לכך היא⁶, כאמור מספר פעמים⁷, שבכל מקום שהדבר אפשרי, יש לבאר שהתורה מתכוונת לחדש ציווי ודין, ולהימנע

(1) פרשתנו יד, ג.

(2) אמור כב, כא. – ולהעיר שלכאורה בפשט"ו אין כוונת הכתוב לאסור הטלת מום בקדשים כ"א רק לאסור הקרבת קרבן עם מום, "כי יקריב גו' כל מום לא יהיה בו" [משא"כ ע"ד ההלכה שלמדים מ"כל מום לא יהיה בו" – אל תחן בו מום" (תור"כ עה"פ. בכורות לג, סע"ב ואילך. ובכ"מ)].

ואולי יש לומר ע"פ פרש"י אמור שם, כב: שלשה פעמים להזהיר על הקדשן כו' – שמוה מובן, דכשם שאסור להקדיש בע"מ, כך אסור להטיל מום בקדשים.

(3) אלא שאינו כלל בכל האיסורים – ראה בארוכה חולין קיד, ב ואילך ובמפרשים שם. ר"אם וגו"א (ועוד מפרשי רש"י) כאן. לקמן הערה 15.

(4) ראה ראב"ע, רמב"ן, ספורנו, אברבנאל ועוד.

(5) ל' הרמב"ן. ועד"ז בראב"ע. וראה אברבנאל בארוכה.

(6) ראה גם באר יצחק על פרש"י כאן.

(7) ראה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 354 הערה 36. ועוד. – וגם ע"ד ההלכה כ"ה, ד, כל הויכא דאיכא למדרש דרשינן ולא מוקמינן בלאוי יתירי" (פסחים כד, ריש ע"ב).

שתעבתי לך כל מום לא יהיה בו, ובא ולמד כאן שלא יאכל".

מדוע מוסיף רש"י בדבריו:

(א) "כדי לשוחטו במדינה"¹⁷ – מדוע חשוב לציין שבעת צרימת און הבכור התכוון האדם "כדי לשוחטו במדינה"? אף אילו לא כיוון "לשוחטו במדינה", בכל זאת זהו "דבר שתעבתי לך" – "כל מום לא יהיה בו"¹⁸.

(ב) "ובא ולמד כאן שלא ישחט ויאכל" – מדוע צריך רש"י להוסיף את המילה "ישחט"¹⁹?

(ג) מסוף דברי רש"י "על אותו המום" מובן, שרש"י מתכוון להדגיש, שדוקא "על אותו המום" לא ישחט, אך אם "גולד בו מום אחר – ישחט עליו"²⁰.

ואין מובן:

(א) מהו ההכרח בפשוטו של מקרא לכך שהמום האחר מטיר את איסור האכילה שחל על הבכור משום "לא תאכל כל תועבה"²¹?

(17) שהרי אין רש"י צריך להודיע הדין שבכור בע"מ נאכל במדינה – כי כבר מפורש הוא בפרש"י לעיל (יב, טו) בנוגע לכל הקדשים (ולקמן טו, כב מפורש בכתוב גבי בכור).

ובכל אופן דבר זה (שיותר לאכל בכור בע"מ במדינה) מובן בלאה"כ מהמשך לשון רש"י כאן, "ובא ולמד כאן שלא ישחט ויאכל".

(18) ע"ד ההלכה (משנה בכורות לה, א ובפרש"י שם) "לדעתו (שנתכוין להתיר) אסור שלא לדעתו מותר". אבל זהו משום שלפי סוגיית הגמ' האיסור הוא רק משום קנס (ולכן – שלא לדעתו אין מקום לקנס); אבל לפרש"י בפשט"מ שהוא דין תורה מצד שנעשה בו "דבר שתעבתי לך" – מאי נפק"מ כוונת האדם בזה?²²

(19) בפשטות לשון זה ברש"י הוא אגב לשונו לפנ"ז "כדי לשוחטו במדינה". אבל הא גופא דורש ביאור – דהול"ל (כלישנא דקרא) "לאוכלו".

(20) דעת חכמים במשנה בכורות (לד, סע"א) [משא"כ לדעת ר"א ד, לא ישחט עולמית]. וראה הערה הבאה. ואכ"מ.

(21) שהרי אין האיסור כאן מפני שהמטיל מום באיסור נשאר עליו איסור אכילה במדינה מחמת קדושת נכחו (שאז מקום לומר שרש"י מום אחר שוב נפקע (קדושת בכור,

(*) אבל ראה מהמ"צ להרמב"ם וחינוך שבהערה 10 ואכ"מ.

מסבירים המפרשים¹², שלפי דעת "אחרים" אין המעשה של "צורם און של בכור" נכלל באיסור "לא תאכל כל תועבה" – כיון שבכור בעל מום מותר באכילה ללא פדיון, ולפיכך אין הוא דבר מתועב. דוקא פסולי המוקדשים, הזקוקים לפדיון כדי להתיר את אכילתם, נחשבים ל"תועבה", ולפיכך הם אסורים באכילה.

ואין מובן: מדוע מביא רש"י את הדוגמא "צורם און בכור", ועל ידי כך הוא מכריע – בפשוטו של מקרא¹³ – כדעת רבי אליעזר¹⁴, ואינו מציין את הדוגמא הכללית והפשוטה של "פסולי המוקדשים", או מדוע אינו מסתפק בדוגמא השניה בלבד – "בישל בשר בחלב"¹⁵?

ג. מדוע מרחיב רש"י בלשונו?

כן יש להבין מדוע מאריך רש"י בלשונו לגבי דוגמא זו, והרי, לכאורה, יכול היה לומר בקצרה¹⁶ "כגון צורם און בכור, הרי דבר

(12) ספרי דבי רב ותולדות אדם לספרי שם (ומתרגמים עפ"י שיטת הרמב"ם בהל' פסוה"מ שם. ע"ש). וראה תוד"ה ומי – בכורות (לד, סע"א ואילך). תוד"ה רבא – תמורה ד, סע"ב [אבל בתוד"ה כל (חולין קטו, א נעתק ברא"ם כאן): דשרי רחמנא קדושים שהוממו כצבי ואל א"כ אינו דבר מתועב – דממ"ש "קדשים" (אף שמדבר בבכור) מוכח דס"ל דלא דוקא בכור. ואכ"מ].

(13) והרי חילוק זה (דבכור בע"מ אין צריך פדיון) הוא גם ע"פ פשט"מ (וכפרש"י פרשתנו לקמן טו, כג).

(14) וכן מכריע דצורם און בכור אסור באכילה מזה"ת, ולא רק מצד קנס דרבנן (ראה בכורות לד, סע"א ואילך ובתוד"ה ומי שם. תוד"ה רבא תמורה שם. וראה תוד"ה כל חולין שם. מפרש רש"י כאן. ואכ"מ).

(15) ולהעיר מכח"כ מהאופנים שהובאו בחולין שם (כמו: המבשל בשבת, כלאי זרעים ועוד), שלכאורה הסעמים שבגמ' שם שלא נאסרו מצד "לא תאכל כל תועבה" אינם מתאימים בלימוד ע"ד הפשט (וראה הנסמן בהערה 3); ואת"ל שרש"י הפשט יש בהם האיסור ד"לא תאכל כל שתעבתי לך", ה"א אפשר לרש"י להביא דוגמא יותר פשוטה.

[ולפי המסקנא לקמן (סעיף ר"ז) יש לומר הסעם שרש"י לא הביא א' מהדוגמאות הנ"ל – כי מעדיף רש"י הדוגמא שבחז"ל, מכיון ש(גם) היא מתאימה בלימוד ע"ד הפשט].

(16) כבספרי. אלא שרש"י (א) צריך להוסיף מהי "תועבה". "כל מום לא יהי בו" (ובפרט ע"פ הג"ל הערה 12. (ב) מדגיש "ובא ולמד כאן", כג"ל ס"א.

לעילוי נשמת

הרה"ח ה' אי"א רב פעלים ובעל מרין

מטובי מקושרי רבותינו נשיאינו והולכי בדרךיהם,

דרך הקודש יקרא לה

ומשלוחי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שיל"ו

לארצנו הקדושה ת"ו

הרב ר' מנחם מענדל

בהרה"ח ר' מנחם מענדל ומרת מארייאשא באדאנע ע"ה

פ ו ט ע ר פ א ס

נפטר ד' תמוז ה'תשנ"ה

וזוגתו מרת לאה ע"ה

בת ר' בניציון ומרת שרה הי"ד

נפטרה ה' כסלו ה'תשס"ג

ת נ צ ב " ה

🕯 🕯 🕯 🕯 🕯

נדפס ע"י צאצאיהם שיחיו

ובנוגע לפועל:

יש לפרסם ולעורר בכל מקום ומקום ע"ד העבודה המיוחדת דחודש אלול המרומזת בחמשת הראשי-תיבות דתורה תפלה גמ"ח תשובה וגאולה, ובהדגשה מיוחדת בנוגע לר"ת החמישי, ענין הגאולה, כפי שחודרת בכל עניני העבודה, עי"ז שחודרים ונעשים ברוחה של הגאולה (כולל ובמיוחד ע"י לימוד התורה בעניני הגאולה וביהמ"ק), מתוך צפי' וודאות גמורה שתיכף ומיד ממש רואים בעיני בשר ש"הנה זה (המלך המשיח) בא".

ובפשטות:

להכריז ולפרסם בכל מקום — בדברים היוצאים מן הלב — שהקב"ה אומר (ע"י עבדיו הנביאים) לכאו"א מישאל, ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה; ועד שהיום ממש רואים בעיני בשר ברכת הגאולה האמיתית והשלימה.

[ויש להוסיף ולהדגיש שההכרזה והפרסום דכהנ"ל צ"ל גם ע"י אלה שטוענים שעדיין לא נקלט ענין זה (בשלימות) בהבנה והשגה והכרה שלהם, דכיון שגם אצלם ישנו ענין האמונה בשלימות, יכולים (ובמילא צריכים) הם לפרסם הדברים לאחרים החל מבני ביתו (שבודאי אינם צריכים, "לסבול" מזה שעדיין לא הונח הדבר בשכלו), וכל אלה שנמצאים בסביבתו, כל אחד ואחת מישראל, ובודאי שע"י ההשתדלות המתאימה יתקבלו הדברים ויפעלו פעולתם, כולל גם אצל המכריז והמפרסם, שיוקלט אצלו בפנימיות וכו'].

(משיחות ש"פ ראה, א' דר"ח אלול תנש"א)

4) שה"ש ב, ח. שהשיר עה"פ.

מ"לא תאכל כל תועבה", ודעה שניה²⁶ הלומדת זאת מכך שהאיסור "לא תבשל..." מופיע שלש פעמים. כיצד מקבל רש"י את שתי הדעות באופני הלימוד?

יש המפרשים²⁷, שהלאו "לא תאכל כל תועבה" אינו מחייב מלקות, כי זהו לאו שבכללות שאין לוקין עליו. לכן יש צורך בלאו מיוחד של "לא תבשל" לאיסור אכילת בשר בחלב.

אמנם, הסבר זה מתאים²⁸ ללימוד בדרך ההלכה, אך קשה לתרץ כך את כוונת רש"י בפירושו על התורה²⁹ — איננו מוצאים שרש"י מביא בפירושו על התורה את הכלל שאין לוקין על לאו שבכללות.

ה. "לעבור עליו בשני לאווין"

לכאורה, ניתן היה להסביר, שהדבר הוא בהתאם לדברי רש"י במספר מקומות³⁰, שהתורה מוסיפה לאו כדי "לעבור עליו בשני לאווין" וכדומה — וכך בעניננו, שבאכילת בשר בחלב עוברים על שני לאווין.

לפי זה ניתן היה להסביר גם את ההבדל בלשון רש"י: לגבי הדוגמא הראשונה אומר רש"י "ובא ולמד כאן שלא ישחט ויאכל", ואילו לגבי "בישל בשר בחלב" הוא משנה ואומר "והוזהר כאן על אכילתו", ולא "ולמד כאן שאסור באכילה", וכדומה,

(26) שם קטו, ב. — וראה בהסוגיא שם עוד דיעות ולימודים.

(27) רע"ב ולבוש שם. וכ"ה ברא"ם משפטים שם. (28) אבל ראה צידה לדרך כאן מה שהקשה על ת"י זה מ"ש החינוך (שם) שלא תאכל כל תועבה אינו לאו שבכללות לוקין עליו. ע"ש (וראה גם רמב"ם הל' פסוהמ"ק שם). אלא שבמג"ח שם — ע"פ דעת החינוך — שרק על פסולי המוקדשין לוקין, אבל "שאר איסורין (שהם) יוצאין ממנו", אין לוקין עליהם. ע"ש. וראה כס"מ הל' טומאת מת פ"א ה"ב. שער המלך הל' יסודות פ"ה ה"ח.

(29) נוסף על הניקוד, שמפשטות לשון רש"י "והוזהר כאן על אכילתו" משמע שעיקר האזהרה היא כאן (ולא בהכתוב דלא תבשל גו').

(30) ראה לדוגמא — פרש"י: תשא לך, כג (הרבה מצות כו"ה). צו ו, ו. שמיני יא, מד. אמור כג, לא. ועוד.

האם משום שיש לבהמה מום נוסף, מתבטלת ה"תועבה" שנוצרה עקב הטלת מום באיסור?

(ב) אף אם יימצא לכך הסבר, עדיין אין מובן: מדוע חשוב לציין בפשוטו של מקרא, אם איסור האכילה נשאר לתמיד, או רק עד ש"נולד בו מום אחר"? והרי פירוש רש"י איננו ספר הלכות, שצריך להבהיר ענין זה להלכה.

ד. השאלות על "בישל בשר בחלב"

בהמשך דבריו מביא רש"י דוגמא נוספת ל"דבר שתעבתי לך" — "בישל בשר בחלב הרי דבר שתעבתי לך והזהיר כאן על אכילתו".

ותמוה, כשאלת המפרשים²²: רש"י כבר פירש פנמיים²³, ש"בג' מקומות נכתב בתורה²⁴ (הציווי של "לא תבשל גדי בחלב אמו"), א' לאיסור אכילה וא' לאיסור הנאה וא' לאיסור בישול" — מדוע נדרש לאו נפרד על איסור אכילתו, כאשר הוא כבר אסור מן התורה מפני הלאו של "לא תאכל כל תועבה"? המקור לדברי רש"י "בישל בשר בחלב..." הוא בגמרא²⁵ — "מנין לבשר בחלב שאסור באכילה, שנאמר לא תאכל כל תועבה" — אך שם ישנן שתי דעות — דעה אחת הלומדת זאת

ובמילא (האיסור) כ"א שאסור באכילה רק מחמת "לא תאכל כל תועבה", ולמה יותר אח"כ ע"י מום אחר (ולא העיר מרש"י חולין שם (קיד, ב) ד"ה הרי הוא בכל תאכל: נוולות).

ושאני דעת חכמים במשנה בכורות שם — כי לשיטתם ה"ז רק קנס, כבהמשך הסוגיא שם (וכנ"ל הערה 18). אבל ראה צפ"ע עה"ת פרשתנו כאן).

אלא שברמב"ם הל' פסוה"מ שם מוכח, דגם האיסור מזה"ת נמצא ("לא תאכל כל תועבה") הוא רק עד שיוולד בו מום אחר. ובכמה מפרשים, שלדעת ר"א מה ש"לא ישחוט עולמית" הוא רק דרבנן, ומה"ת אסור רק עד שיוולד בו מום אחר (תוס' בכורות שם. ספרי דבי רב לספרי כאן. דברי דוד להט"ז על פרש"י כאן (בסופו). ועוד). ואכ"מ. (22) רע"ב, ס' זכרון, לבוש האורה, דברי דוד, צידה לדרך ועוד.

(23) משפטים כג, יט. תשא לך, כו. (24) משפטים ותשא שם. פרשתנו יד, כא (ולא שברש"י שם פ"י באו"א. וכבר האריכו במפרשי רש"י. ואכ"מ. (25) חולין שם.

נוסף על כללות הענין ד"אחכה לו בכל יום שיבוא"י, ובפרט לאחר ש"כלו כל הקיצין"², וסיימו כל עניני העבודה (כמדובר כמ"פ), נמצאים בשנה מיוחדת שהר"ת שלה, "הי' תהי' שנת נפלאות אראנו", כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות,

– וכבר ראו בפועל כו"כ "נפלאות" הן בנוגע לגאולת הפרט והן בנוגע לגאולת הכלל, כולל ובמיוחד בנוגע לאחינו בני" שבמדינה ההיא, שרבים מהם יצאו מן המרחב, הן כפשוטו, והן (ובעיקר) בנוגע להאפשרות לחיות חיים יהודיים ע"פ התורה ומצוותי, ועד שבימים האחרונים ממש (ובאופן דפעולה נמשכת גם בימים אלה) התקיים הכינוס של שלוחי חב"ד (מכו"כ מדינות) במדינה ההיא – שבה נמצאת העיירה והערים ליובאוויטש, ליאדי, ליאזנא, רוסטוב ופטרבורג, שבהם חיו ופעלו נשיאי חב"ד במשך כו"כ דורות – נתכנסו השלוחים של נשיא חב"ד בדורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר בעיר הבירה של מדינה ההיא (מאסקווא), על מנת להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהפצת התורה והפצת המעיינות (דתורת חסידות חב"ד) חוצה, שעייז אתי מר דא מלכא משיחאי –

ובשנה זו עצמה – עומדים כבר בר"ח אלול, חודש החשבון של כל השנה, אשר, הסך-הכל דהחשבון הוא: "עד מתי?...!"

היתכן שבסיומם של י"א חדשים דשנת "נפלאות אראנו", משיח צדקנו עדיין לא בא?...!

* * *

(1) נוסח "אני מאמין" (נדפס בכמה סידורים) – ע"פ לשון הכתוב חבקוק ב, ג. פירוש המשניות להרמב"ם סנהדרין הקדמה לפרק חלק היסוד הי"ב.

(2) לשון חז"ל – סנהדרין צז, ב.

(3) אגרת הבעש"ט הידועה – נדפס בכתר שם טוב (הוצאת קה"ת) בתחילתו. ובכ"מ.

ואת זאת מחדש רש"י מיד בתחילת פירושו "כל תועבה – כל שתעבתי לך", כאשר הדגש הוא על המילה "תעבתי" לך: "התיעוב אינו כלפי הדבר, אלא כלפי הגברא, תעבתי לך". כלומר: בפסוק זה אין הכוונה למאכלות אסורים, אשר הם מתועבים כשלעצמם, (אמנם, הם אסורים רק לישראל ולא לבני נח, משום שהתורה לא אסרה לבני נח³² גם דברים מתועבים³³).

אלא, מדובר כאן על ענין חדש: יש דברים אשר "תעבתי לך". "התיעוב" הוא רק "לך" – כלפי הגברא, אך הדבר עצמו אינו מתועב. וגם על דברים אלו – למרות שאינם דברים מתועבים – מצוה התורה "לא תאכל".

[וכך אפשר להבין את הרצף בפסוקים: לאחר שמצווה התורה על איסור "לא תתגודדו..." משום ש"עם קדוש אתה לה' אלקיך ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה"³⁴, ממשיכה התורה ואומרת "לא תאכל כל תועבה" – "כל שתעבתי לך", שתועבה זו היא רק מצד מעלת ישראל, כ"עם קדוש... לה' אלקיך..."].

ז. "צרם אוון בכור" – תיעוב מצד הגברא

לכך מביא רש"י את הדוגמא הראשונה – "כגון צרם אוון בכור", ואינו אומר סתם "מטיל מום בקדשים" –

כי דוקא לגבי בכור מודגש יותר, שה"דבר" עצמו אינו מתועב³⁵, והתיעוב הוא רק מצד הגברא:

בכל הקדשים, אשר המום פוסל בהם את הבהמה להקרבה על המזבח, נשארת בכל זאת הבהמה כ"קדשים" עד שהיא נפדית.

כי בענין "צרם אוון בכור" איסור האכילה נלמד מכאן – "ובא ולמד כאן שלא ישחט ויאכל", ואילו לגבי בשר בחלב, איסור אכילתו כבר ידוע לפני כן, מן הנאמר שלש פעמים "לא תבשל", וכאן מופיעים הדברים רק לצורך אזהרה – "וזהויר כאן על אכילתו".

אך תשובה זו אינה מספקת, כי³¹:

(א) בכל זאת רש"י מדגיש כאן "וזהויר כאן על אכילתו", ומכך מובן, שהאזהרה היא "כאן" – ולא, שכאן נוספה עוד אזהרה.

(ב) ועוד ועיקר: כוונת רש"י בפירושו על "לא תאכל כל תועבה" היא, כדלעיל בסעיף א', להסביר שפסוק זה בא ללמדנו חידוש, דין חדש שאיננו מופיע במקום אחר. ואם כך, כיצד מתאים להביא לכך דוגמא מאיסור שבו אין פסוקנו מחדש כלל, אלא רק מוסיף לאו שני – "לעבור עליו בשני לאוין"?!

ו. "תעבתי לך" – מצד הגברא

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

רש"י מתכוון ליישב תמיהה המתעוררת על המילים "לא תאכל כל תועבה" כשלעצמן: כיון שמדובר כאן על דברים, שהתורה עצמה מתארת אותם כ"תועבה", בלי לפרט מה הם, כלומר, שכבר ידוע שהם תועבה³² – אין מובן מדוע צריכה התורה להזהיר "לא תאכל כל תועבה": הרי דברים אלו הם "תועבה", ומובן שהם צריכים להיות "נתעבים" ואסור לאוכלם?

לפיכך צריך לומר, שכאן הכוונה היא לסוג מיוחד של "תועבה", אשר לולא הציווי "לא תאכל..." לא היינו יודעים שהדבר אסור באכילה, ורק על ידי האזהרה "לא תאכל כל תועבה" – כל סוג של "תועבה" – אנו לומדים שגם "תועבה" כזו אסורה באכילה.

(33) להעיר משבת (פו, ב. וש"ג) דאכלין שקצים ורמשים חביל גופיהו. וראה שם קמה, ב.

(34) פרשתנו יד, א"ב.

(35) וראה גם לעיל סעיף ב מ"ש המפרשים בטעם פלוגתת ר"א ואחרים.

ח. שלא ישחט ויאכל על אותו המום

לפי זה יובנו דברי רש"י בסיום פירושו, ובא ולמד כאן שלא ישחט ויאכל על אותו המום:

כיון שבהמה זו אינה „מתועבת“, אלא „תעבתי לך“ – התורה אסרה על האדם לעשות זאת, ומשום כך „לא תאכל“ – ולכן האיסור „לא תאכל“ חל, לפי הפשט, רק על אדם זה אשר עבר על „תעבתי לך“. ואילו לגבי אחרים, אשר לא בצעו פעולה אסורה זו – והרי הדבר כשלעצמו איננו מתועב – אין חל איסור אכילה.

ועל כך מדייק רש"י:

(א) „ובא ולמד כאן שלא ישחט ויאכל“ – לא הבכור נאסר באכילה, אלא האיסור חל רק על אדם זה, אשר „צורם אוזן בכור כדי לשוחטו“, אשר „(הוא) לא ישחט (כפי שרצה) ויאכל“.

(ב) „על אותו המום“ – כיון שהבכור לא נאסר באכילה ואינו דבר מתועב, והאיסור לשוחטו חל רק על האדם שצורם את אוזן הבכור, עקב פעולתו האסורה – כדי שתתקיים מחשבתו „צורם אוזן... כדי לשחטו“, אשר רק מפני כך „תעבתי לך“ – מובן, שאם נוצר בו מום אחר, וקדושת הבכור למזבח נפקעה במילא מבהמה זו, אין מקום לאיסור משום „כל שתעבתי לך“, כי אפילו ללא פעולתו האסורה ראויה הבהמה לאכילה.

ט. אזהרה מיוחדת לאדם ש„בישל בשר בחלב“

לפי כל האמור לעיל מובנת בפשטות הדוגמא השניה שמביא רש"י – „בישל בשר בחלב...“:

רש"י מדייק בלשונו ואומר „בישל בשר בחלב...“, ולא כלשון הגמרא „מנין לבשר בחלב שאסור באכילה“ – כי לפי שיטת רש"י בפירושו על התורה, פשוטו של מקרא, כל האיסור של „לא תאכל כל תועבה“ מתייחס לאדם אשר עבר וביצע את הפעולה האסורה, אף כאשר בדבר עצמו אין תיעוב.

לפני הפדיון, עצם המציאות של פסולי המוקדשים היא דבר אסור – „מתועב“ – מצד התפצא עצמו, ורק על ידי הפדיון אפשר לאוכלם.

לעומת זאת, בכור בעל מום מותר באכילה ללא פדיון. ואם כך, הוא כשלעצמו איננו דבר מתועב. ה„תיעוב“, החסרון, כאן הוא רק מצד האדם (הגברא), אשר גרם על ידי הטלת המום להפקעת הקדושה מן הבכור, ועתה אין הוא ראוי למזבח³⁶, אך גם עתה בכור בעל מום אינו דבר מתועב.

רק מפני זאת, שהטלת מום בבכור היא „דבר שתעבתי לך“ – הוא נאסר באכילה^{36*}.

בכך מובן מדוע רש"י:

(א) מביא דוקא את הדוגמא „צורם אוזן בכור“, ואינו מציין דוגמא של מום אחר, כי בכך מגיש רש"י שלא נוצר כאן על ידי הטלת המום דבר מתועב בבכור, ואפילו לא במשמעות הגשמית כפשוטה. כי צרימת האוזן אינה מום אשר פוגע בדרך כלשהי בבהמה ובתפקודה, ולהיפך: צרימת האוזן נפוצה ונהוגה אפילו אצל בני אדם³⁷.

(ב) רש"י מוסיף „כדי לשוחטו במדינה“ – בכך שולל רש"י יותר מכך, שאפילו הצער שנגרם לבהמה על ידי צרימת האוזן אינו נחשב כדבר בלתי רצוי, כי הוא עשה זאת „כדי לשוחטו“: אם לשם אכילת האדם אין מתחשבים בצער הבהמה בשחיטתה, על-אחת כמה-זכמה אין להתחשב בצער המועט ביותר, אם על ידי כך מכינים את הבהמה לאכילת אדם.

(36) ע"ד מ"ש בגו"א כאן.

(36*) ולהעיר מבית אפרים יו"ד (ס' עה בסופו), ששיטת התוס' (הנ"ל הערה 12) שצורם אוזן בכור אינו בבל תאכל כל תועבה, הוא לפי ש"ל ד„כל שתעבתי לך“ הוא רק כאשר „המעשה עצמו הוא מתועב מצד המעשה ולא מצד העושה“. ע"ש.

(37) כמפורש גם בפשט"מ (תשא לב, ב"ג). וראה לקו"ש ח"א ע' 92.

וכך בעניננו: איסור אכילת בשר בחלב, הנלמד מ„לא תאכל כל תועבה“ אינו קשור למאכל עצמו, אלא מתייחס לכך שהאדם עבר ובישל בשר בחלב, ומשום הפעולה האסורה שלו במאכל, נאסר מאכל זה עליו באיסור נוסף באכילתו – „לא תאכל כל תועבה“³⁸.

לעומת זאת, יהודים אחרים, אשר לא עברו על האיסור של „בישל בשר בחלב“ אינם

(38) ע"פ המבואר בפנים יומתק טזד הדוגמאות בפרש"י (ובכלל – למה נקט רש"י שתי דוגמאות, ובפרט שהם מב' מקומות, ספרי וגמ') – כי בתחילה מפרש עיקר חידוש הקרא, כשכל האיסור הוא רק מצד הגברא (כצדס און בכור), ואח"כ מוסיף, שמוזה למדים ג"כ, דגם כשהדבר נאסר מצד התפצא (כבשר בחלב), באם יש גם איסור גברא (איסור בישול) נתוסף ע"יו עוד איסור על גברא זה.

וזה מבטא יותר, כדלעיל, את מעלתם של ישראל, בהיותם „עם קדוש .. לה“, ובהם „בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה“.

(משיחות ש"פ ראה תשד"מ)

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ויה"ר שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

לעולם ועד